

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2008
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

- A.** Έτσι, λοιπόν, κάθε ειδικός αποφεύγει την υπερβολή και την έλλειψη, και επιζητεί το μέσον και αυτό επιλέγει. Και το μέσον σε σχέση όχι με το πράγμα αλλά με εμάς. Αν λοιπόν κάθε τέχνη εκπληρώνει σωστά το έργο της με αυτό τον τρόπο, δηλαδή με το βλέμμα στραμμένο προς το μέσο και οδηγώντας τις ενέργειές της σ' αυτό (γι' αυτό και συνηθίζουν να λένε στο τέλος για όλα τα τέλεια έργα ότι δεν είναι δυνατό ούτε ν' αφαιρέσουμε ούτε να τους προσθέσουμε τίποτα, γιατί η υπερβολή και η έλλειψη φθείρουν την τελειότητα, ενώ η μεσότητα τη διαφυλάσσει - και οι καλοί τεχνίτες εργάζονται, όπως λέμε, με το βλέμμα στραμμένο σ' αυτή), και αν η αρετή είναι ακριβέστερη και ανώτερη από κάθε τέχνη, όπως ακριβώς και η φύση, έχει κατά τη γνώμη μου στόχο το μέσον. Φυσικά εννοώ την ηθική αρετή γιατί αυτή έχει σχέση με τα συναισθήματα και τις πράξεις, και αυτά είναι εκείνα στα οποία υπάρχει υπερβολή και έλλειψη και μέσον.
- B1.** Ο Αριστοτέλης κάνει αναφορά στην έννοια 'μεσότητα' προκειμένου να του δοθεί η δυνατότητα να προσδιορίσει την έννοια της αρετής ως μεσότητας. Αναφέρει, λοιπόν, ότι κάθε πράγμα που είναι συνεχές και μπορεί να διαιρεθεί 'εν παντί δὴ συνεχει και διαιρετῶ' είναι δυνατόν αν χωριστεί να δώσει ένα μεγαλύτερο κομμάτι ή μικρότερο ή να δώσει δυο ίσα μέρη 'εστι λαβειν το μεν πλειον...ή προς ημας'. Αν λοιπόν, χωριστεί σε δυο ίσα μέρη, θα βρεθεί το μέσον και αυτό μπορεί να είναι δύο ειδών:
- α) Μέσο με κριτήρια αντικειμενικά, δηλαδή σε σχέση με το ίδιο το πράγμα. Αυτό βρίσκεται σε ίση απόσταση από το καθένα από τα δυο άκρα του πράγματος και είναι ένα και ίδιο για όλους 'λέγω του μεν πράγματος...εν και το αυτό πάσιν'. Η μεσότητα, επομένως, με βάση 'το πράγμα' είναι αντικειμενική, έχει ως μέτρο τα πράγματα και προκύπτει από αυτά.
- β) Μέσο με κριτήρια υποκειμενικά 'προς ημας'. Σ' αυτή την περίπτωση το μέσο δεν είναι ούτε λίγο ούτε πολύ 'ο δε μήτε πλεονάζει μήτε ελλείπει'. Παράλληλα, το μέσο αυτό δεν είναι ίδιο για όλους αλλά διαφέρει από άνθρωπο σε άνθρωπο 'τους δ' ουκ εν, ουδέ ταύτον πάσιν'. Επομένως, η μεσότητα 'προς ημας' είναι υποκειμενική, έχει ως μέτρο τον εαυτό μας και εξαρτάται από τις δυνατότητες του καθενός, τα βιώματα του, τις συνθήκες ζωής και πολλά άλλα που

ολοκληρώνουν και διαμορφώνουν την προσωπικότητά του. Για να ενισχύσει ο Αριστοτέλης τον ορισμό της έννοιας 'μεσότητα' χρησιμοποιεί παραδείγματα από την καθημερινότητα και την διδασκαλία των μαθηματικών.

Ως προς τη μεσότητα του πράγματος χρησιμοποιεί το παράδειγμα από την αριθμητική 'ει τα δέκα πολλά...την αριθμητικήν αναλογίαν'. Ως προς τη μεσότητα σε σχέση με το άτομο αναφέρει το παράδειγμα από την εκγύμναση των αθλητών και τη διατροφή τους 'ου γαρ εί τω δέκα μναι...γυμνασίων πολύ'.

B2. Συσχετίζοντας ο Αριστοτέλης τις έννοιες επιστήμη - αρετή - φύσις καταλήγει στο συμπέρασμα ότι έχουν ένα κοινό γνώρισμα, τη δυνατότητα να δημιουργούν μορφές.

Η τέχνη μορφοποιεί την ύλη. Αντίστοιχα, η αρετή δίνει μορφή στην ανθρώπινη προσωπικότητα και βέβαια είναι ανώτερη και ακριβέστερη από την τέχνη, αφού κάθε φυσική ύπαρξη στοχεύει στην ολοκλήρωση της, στην επίτευξη του στόχου της ενώ τα έργα τέχνης δεν παρουσιάζουν μεταβολές.

Κρίνεται απαραίτητη η αναφορά στο σχολικό βιβλίο σελ. 171.

B3. Σχολ.βιβλίο, σελ. 152-153: «Πριν από όλα διανοητικές.»

B4. αναλογία : λόγος, αναλογικός, επίλογος, πρόλογος
ληπτέον : λήψη, λήπτης, κατάληψη, περίληψη
αίρεϊται : αιρετικός, αίρεση, αυθαίρετος, αρχαιρεσίες
ἄγουσα : αγωγός, παράγωγος, συναγωγή, αγωγίμος
προσθεῖναι : θέση, θέμα, διαθήκη, καταθέτης

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ. Εγώ λοιπόν όσο καλύτερα μπορούσα, έχω διατυπώσει κατηγορίες, γνωρίζω μάλιστα καλά ότι οι άλλοι (ενν: οι αντίπαλοι) απορούν μ' αυτά που ακούγονται, πως δηλαδή με τόση ακρίβεια μπόρεσα να βρω τα παραπτώματά τους, αυτός απ' την άλλα με χλευάζει επειδή δεν έχω πει ούτε το ελάχιστο μέρος απ' τα κακά που έχουν διαπράξει. Εσείς λοιπόν αφού αναλογισθείτε τόσο αυτά που έχουν ειπωθεί όσο και αυτά που έχουν παραλειφθεί, πολύ περισσότερο να ψηφίσετε εναντίον του / να τον καταδικάσετε, αφού θυμηθείτε αφενός ότι είναι ένοχος με γραπτή καταγγελία, αφετέρου ότι είναι μεγάλο ευτύχημα το να απαλλαγεί η πόλη από τέτοιου είδους πολίτες. Διάβασέ τους λοιπόν τους u957 νόμους και τους όρκους κ την καταγγελία.

Γ1. α. καταγελῶεν , εἶπετε , ἐξευρίσκειν , καταψηφιοῦνται , παραλέλειπται

Γ1. β. ταύταις , ἁμαρτήμασι(ν) , μάλα , μεγίστας , πόλι

Γ2. α. τῶν ἀκρωμένων : επιθετική μετοχή ως γενική διαιρετική από το οἱ ἄλλοι

ἐξευρεῖν : τελικό απαρέμφατο ως αντικείμενο του ρήματος ἐδυνήθην, ἔχουμε ταυτοπροσωπία με υποκείμενο το εννοούμενο (ἐγώ).

τούτων : γενική υποκειμενική στο ἁμαρτήματα

αὐτοῦ : αντικείμενο στο ρήμα καταψηφίσασθε

ἐνθυμηθέντες : χρονική μετοχή, συνημμένη στο εννοούμενο υποκείμενο του ρήματος καταψηφίσασθε (ὑμεῖς), εκφράζει το προτερόχρονο.

τοιούτων : επιθετικός προσδιορισμός στο πολιτῶν.

Γ2. β. «ὅπως ποθ' οὕτως ἀκριβῶς ἐδυνήθην ἐξευρεῖν τὰ τούτων ἁμαρτήματα» :

δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας καθώς εισάγεται με το επίρρημα ὅπως, εκφέρεται με οριστική (ἐδυνήθην) και δηλώνει το πραγματικό. Λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος θαυμάζουσι.

«ὅτι οὐδέ πολλοστὸν μέρος εἶρηκα τῶν τούτοις ὑπαρχόντων κακῶν» :

δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση, εξαρτάται από το ρήμα καταγελᾷ που δηλώνει ψυχικό πάθος, εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο ὅτι και δηλώνει αντικειμενική αιτιολογία. Εκφέρεται με οριστική και εκφράζει το πραγματικό και λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα καταγελᾷ.